

קול צופיין

קול צפֿיין נְשֵׂאוֹ קול יַחְדּוֹ יְרַנְנוּ

998

השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל **תצווה תש"ף**

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

קריאת מגילה כדברי תורה

מתואר מקום שיש בו ירידה קשה מאוד, ולמרות כל הירידה יש בסופו של דבר עלייה וצמיחה למקום גבוה מאוד. שאר חמשת המקומות שבהם יש מילים שמסתיימות ב-ן הם בפרשות המשכן, תרומה ותצווה, וכנראה שגם במשכן זו הכוונה.

בנות לוט - ותשקין ותהרין

הפעם הראשונה שמופיעות בתורה מילים שמסתיימות ב-ן היא בסיפור של בנות לוט, שם כתוב **"ותשקין את־אביהן גו"**. ואחר כך **"ותהרין שתִּי בנות־לוט מאֲבִיהֶן"** (בראשית יט לג לו). אין ספק שמדובר בסיפור של ירידה קשה מאוד שבה תוך כדי חורבן סדום ועמורה שקלקלו גם בעריות. בנות לוט, שיוצאות משם, עוברות על החטאים הקשים של בני סדום, ובסופו של דבר צומחת משם מלכות בית דוד.

נשות עשו - ותהיין ותכהין

הפעם השנייה שמופיעות בספר בראשית מילים שמסתיימות ב-ן היא בתיאור נשות עשו החיות: **"ויהי עשן בן־ארבעים שנה ויָקַח אִשָּׁה אֶת־הַיְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחַתִּי וְאֶת־בְּשֵׁלֶת בַּת־אֵילָן הַחַתִּי: וַתְּהִינָּן מְנַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרַב־קָה: וַיְהִי כִּי־זָקַן יִצְחָק וַתְּכַהֵן עֵינָיו מִרְאֹת" (בראשית כו כז).** החיות הללו הן כנעניות שמהן יוצא עמלק (בראשית לו יב). חכמינו אמרו שענינו של יצחק כהו בגלל עשן העבודה הזרה של בנות חת אלו. כהות העיניים של יצחק אפשרה בסופו של דבר את העברת הברכות מעשו ליעקב.

משכן ומקדש - מעלים מהתהומות

אַרְמֻמָּךְ ה' כִּי דִלִיתִנִּי

במזמור שיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד (תהילים פרק ל) מדבר דוד על כך שההתעסקות במקדש מעלה את האדם מהתהומות היותר עמוקים שיש - **"ה' הִעֲלִיתִי מִן שְׂאוֹל נַפְשִׁי חַיִּיתִנִּי מִיַּד בּוֹר"** - אל המקום היותר חזק שיש - הררי עז. **"ה' בְּרַצּוֹנְךָ הִעֲמַדְתָּהּ לְהַרְרִי עַל הַסִּתְרֶתְךָ פָּנֶיךָ הַיִּיתִי נְבִהָל"**. על כן מבקש דוד **"כֹּה בְּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שַׁחַת הַיּוֹדֶךָ עֶפְרָה הַיַּגִּיד אֲמֹתְךָ"**. כי זה עניינו של בית המקדש, לרומם את החוטאים שנפלו לשחת. לקרב את הרחוקים ביותר. לקרב אפילו את אומות העולם.

תְּהִינָּן - בבניית המשכן

הסוד הזה של המקדש והמשכן רמוז בפרשת השבוע שבה כתובה המילה תְּהִינָּן פעמיים בפסוק אחד העוסק באבנים שעל החושן המונח על לב אהרון הכהן: **"וְהָאֲבָנִים תְּהִינָּן עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עָשָׂרָה עַל־שְׁמֹתֶם פִּתּוּחֵי חוֹתָם אִישׁ עַל־שְׁמוֹ תְּהִינָּן לְשֵׁנֶי עֶשֶׂר שְׁבֻט" (שמות כח כא).** בפרשה הקודמת כתובה המילה תְּהִינָּן שלוש פעמים. מילים עם סיומת ן הן נדירות מאוד, ובכל התנ"ך כולו יש רק 41 מילים כאלה. לעומת זאת מילים עם סיומת נה כמו תְּהִינָּנה כתובות פעמים רבות, למשל **"שָׁבַע שְׁבָתוֹת תְּכִימֹת תְּהִינָּנה"** (ויקרא כג טו).

צמיחה מתוך ירידה קשה

עיון בכל המקומות שיש מילים עם סיומת ן מלמד אותנו שיש משמעות גדולה מאוד לשוניו הזה. ב-36 מקרים שבהם מופיעה מילה עם ן בסוף -

חדש!

נפתח בית הוראה בהדרכת מו"ר הרה"ג **שמואל אליהו שליט"א**
 ניתן להפנות שאלות במגוון דרכים לקבלת תשובה מהירה.
 טלפון או ווצאפ למספר 0733-75-0000 מייל harav52bh@gmail.com

שעות פעילות: בימים א-ה 8:00-23:00
 ביום שישי, עד חצי שעה לפני כניסת שבת
 במוצאי שבת, חצי שעה לאחר צאת השבת

בית ההוראה פועל מטעם איגוד רבני קהילות ויענו בו רבנים מוסמכים. במקרה הצורך השאלות יועברו לרב שמואל אליהו שליט"א ע"י רבני בית ההוראה.

המייחדות העבריות - ותיאן ותחנין ותאמרן

ספר שמות מתחיל בסיפור גלות מצרים, בשיעבוד רחוני נורא של פרעה שדורש מהמייחדות העבריות להרוג את הבנים הזכרים של עם ישראל. כך אומר הפסוק "וּתִיָּאֵן וּתְחַנֵּן אֶת-הַאֲלֵהִים וְלֹא יֵשׁוּ כַאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ מִצְרַיִם וּתְחַנֵּן אֶת-הַיְלָדִים". פרעה שואל אותן "מִדּוּעַ עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וּתְחַנֵּן אֶת-הַיְלָדִים?" והתשובה: "וּתִיָּאֵן הַמִּיֻּלְּדֹת אֶל-פְּרֹעֶה כִּי לֹא כִנְשִׁים הַמִּצְרַיִת הָעֵבְרִית וְכוּ". בתוך שלוש פסוקים מופיעות ארבע מילים שמסתיימות ב-ן. ונראה כי התורה ריכזה אותן כאן כדי להדגיש גם את רגע השפלות והירידה הנוראה בגלות מצרים, שמשם צמחה הישועה לעם ישראל. כאן מתגלה עוז הרוח והאמונה של הנשים שבזכותן נגאלו ישראל ממצרים.

צמיחת מלכות בית דוד - במואב

בתורה ובנביאים, כאמור, יש מקומות נוספים שבהם מופיעות מילים המסתיימות ב-ן. נזכיר רק את מגילת רות, שמתארת את הירידה הפיזית ואת הירידה הרוחנית של אלימלך, מחלון וכליון שיוצרים לשדה מואב. התורה אומרת על המואבים "לֹא יָבֹא עִמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בְּקִהְלֵךְ ה' גַּם דֹּר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בְּקִהְלֵךְ ה' עַד עוֹלָם: עַל דָּבַר אֲשֶׁר לֹא קָדְמוּ אֶתְכֶם בְּלָחֶם וּבְמַיִם בְּדָרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְכוּ". "לֹא תִדְרֹשׁ שְׂלָמְכֶם וְטַבְתֶּם כֹּל יְמֵיךְ לְעוֹלָם" (דברים כג). מהמקום הנמוך הזה מגיעה רות המואבייה ומשם צומחת מלכות בית דוד. במגילה זו מופיעות שלוש מילים שמסתיימות ב-ן. "וּתִיָּאֵן אֱלִיָּהוּ אֶל-תְּקֵרָאָה לִי נְעֻמִי קְרָאָה לִי כִרְאָה כִּי-הִמְרָ שְׂדֵי לִי מֵאִדָּה". וכן "שִׁבְנָה בְּנִתִּי לְבָן כִּי זָקַנְתִּי מִהַיּוֹת לְאִישׁ". וכן "וַיִּתֵּן ה' לָכֶם וּמִצְרָאִים מִנְּהָא אִשָּׁה בֵּית אִישָׁה".

מקום המשכן - מטומאה גדולה לקדושה גדולה

העובדה שבבניית המשכן מופיעה הסיומת הנדירה של ן חמש פעמים - במילה תְּהִיָּן - מלמדת כי מקום המקדש הוא מקום שיש בו ירידה וטומאה גדולה, כמו שרואים היום במסגדים שעל הר הבית. מסגדים שמסיתים בהם כנגד עם ישראל. המסגדים הללו היו במשך מאות שנים מקור לשנאת ישראל, מחלוקת, מריבות ושפיכות דמים. מהמקום הזה עתידה לצמוח הקדושה והברכה הכי גדולה בעולם.

מגילת אסתר - הדרך לבניין בית המקדש השני

צמיחת המלכות מתוך החושך

צמיחת מלכות בית דוד מתחילה דווקא במקומות הנמוכים, וכך צומחת מלכותה של אסתר והיותו של מרדכי משונה למלך שמשפיע על כל העולם. "כִּי גָדוֹל כְּרֹדְכִי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינֹת כִּי הָאִישׁ מְרֻדְכִי הוֹלֵךְ וְגָדוֹל" (אסתר ט ד). כמו במקרה של דוד, גם כאן בתחילה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לא אוהבת את מרדכי שלא משתחוה להמן ובאה בטרוניה לדוד המלך. "וַיֵּאָדָּם מִה עֲשֵׂה לִי יְהוָה, וְיָדָא קְטִלִיה דְּדָד לְשִׁמְעִי בֶן גְּרָא, שְׂאֵלְמִלָּה הָיָה שְׁמַעִי בֶן גְּרָא, וְקִטְלִיה דְּדָד, לָא הָיָה מְרֻדְכִי מְרֻדְכִי, דְּמִקְנֵי בֵּיה הָמָן". כיוון שלא הרג דוד את שמעי בן גרא, נולד מרדכי היהודי שהתגרה בהמן הרשע וכמעט גרם להשמדת כל עם ישראל (מגילה ג ע"א). בסוף המגילה מרדכי רצו רק לרוב אחיו, אנפ"כ הוא גורם קידוש ה' מסוף העולם ועד סופו.

הניסים בימינו גלויים מהניסים במגילת אסתר

גם בימינו מלכות עם ישראל מתחילה במקום נמוך שעולה וצומח וממשיך לכיוון של מלכות שמכבדת תורה. אין ספק שאנו עתידים להגיע למלכות בית דוד. הרבי מחב"ד אומר על דורנו כי הניסים שאנו זוכים להם בימינו יותר גלויים מהניסים במגילת אסתר. "ואדרבה: נס פורים היה נס המלוכה בדרכי הטבע, כך שרק ע"י הקשר של ההתחלה דמלכות אחשוורוש עם 'בשנת שלוש למלכו' ועם 'בשנת שבע למלכותו' ועם 'חודש ניסן בשנת שתיים עשרה למלכותו' וסעודות אסתר לאחשוורוש והמן וכו' - ועושים מכל זה המשך וענין אחד ומתבוננים בזה - ניכר בו יד השם. מה שאין כן במאורעות העכשוויים מתרחשים ניסים ונפלאות גלויים, גלויים לא רק לבני ישראל, אלא גם לאומות העולם" (שיחת כ"ו ניסן תש"א). צריכים רק לפקוח את העיניים ולראות את הצמיחה הגדולה שעם ישראל עבר מהימים ההם לזמן הזה.

ניסים בדרך הטבע - גדולים יותר

בהצלה בפורים לא נעשה נס מעל הטבע כמו קריעת ים סוף וכד'. עם זאת אנו אומרים בתפילה: "עַל הַנְּסִים וְעַל הַפְּרָקוֹן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמְּלַחְמוֹת שְׁעֵשִׂיתְּ לְאַבְרָהָם בְּיָמָיו הָהֵם בְּזֶמַן הַהוּא". הניסים הללו גדולים יותר מניסים רגילים. כן כותב הרמב"ן שכל הניסים הגדולים והמפורסמים ביציאת מצרים מעל חוקי הטבע באו ללמד אותנו שגם הניסים שבתוך הטבע, כמו פורים, הם ניסים. "ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דבריו ומקרנו שכלם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם" (רמב"ן שמות ג טז. בראשית ז, א. מו, טו. שמות ו, ב. ג, טז. כג, כה). ומכאן נלמד לכל הניסים המדהימים שמתרחשים בימינו, ורק צריך לפקוח את העיניים ולראות אותם.

חשיבות מקרא מגילה

מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה

מגילת אסתר נקראת כך כי היא מגלה לנו את הנסתרות. מגלה לנו את מעשה ה' בתוך המציאות. בגלל המעלה הזאת חשוב מקרא מגילה ודוחה כמעט את כל המצוות, אפילו עבודה בבית המקדש. "אמר רבי יוסי בר הנינא: להביא משפחות כהונה ולויה שמבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה". גם בית הנשיא היו מבטלים את לימודם ובאים לבית הכנסת לשמוע מקרא מגילה ברוב עם. "מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר מעבודה. ומה עבודה שהיא חמורה - מבטלין, תלמוד תורה - לא כל שכן?" (מגילה ג ע"א).

מגילה נאמרה ברוח הקודש ושקולה כדברי תורה

הט"ז אומר שמצוות מגילה דוחה לגמרי מצווה מהתורה (תפ"ז ס"ב ב), שכן קריאת מגילה מדברי קבלה - דהיינו דברי נביאים, ובגמרא השווה את דברי הנביאים לדברי תורה. "דברי קבלה כדברי תורה דמו" (ראש השנה יט ע"ב). וכיוון שיש פה גם פרסום נס גדול, הרי היא קודמת לכל מצווה אחרת מהתורה. כן פסק השו"ע לגבי אונן, שחייב בשמחת פורים לאכול בשר ויין. וכן כתב: "יש מי שאומר שאונן מותר בכשר ויין, דלא אתי עשה יחיד דאבילות ודחי עשה דרבים דאורייתא לשמוח בפורים, דדברי קבלה ניהו שהם כדברי תורה" (שו"ע אורח חיים - סימן תרצ"ז). דהיינו, שמחת פורים היא מדברי קבלה שהם כדברי תורה, ולכן השמחה לא נדחית מפני אבלות של יחיד.

מגילת אסתר נקראת כך כי היא מגלה לנו את הנסתרות. מגלה לנו את מעשה ה' בתוך המציאות. הזאת מקרא המגילה הוא חשוב ודוחה כמעט את כל המצוות, אפילו עבודת המקדש בבית המקדש

חיוב אדם לקרות המגילה בלילה, ולשנותה ביום

הגמרא (מגילה ד ע"א) אומרת: "ואמר רבי יהושע בן לוי, חיוב אדם לקרות המגילה בלילה, ולשנותה ביום, שצאמור, (תהלים פב) אלהי, אקרא יום ולא תענה, ולילה ולא דומיה ליי". וזוהי מקיימים שמחננו כימות ענינתנו, שהרי הצום היה גם הוא בלילה וביום: "וצאמו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום" (אסתר ד טז). על כן מקרא המגילה הוא בשניהם.

עיקר פרסום הנס הוא ביום

התוס' כותב "כי אע"ג שמברך שהחיינו בלילה - חוזר ומברך אותה ביום, דעיקר פרסום הנס הוא ביום". שהרי הפסוק אומר: "אלהי, אקרא יום ולא תענה, ולילה ולא דומיה ליי". משמע שהיום עיקר, כיוון שהזכירו הכתוב תחילה. גם עיקר הסעודה ומשלוח מנות ומתנות לאבינונים הוא ביום, וכן משמע מהפסוק (אסתר ט כח) "והימים האלה נזכרים ונגשים" - ואיתקש זכירה לעשייה, מה עיקר עשייה ביממא אף זכירה כן. לכן הברכה בלילה לא מספיקה למיצות הקריאה ביום שהיא העיקר, ולכן לדעת התוס' מברך שהחיינו פעם שנייה ביום לפני קריאת מגילה.

ימים נזכרים ונעשים

מכאן למד הנודע ביהודה כי חובת הקריאה בלילה היא לא מדברי קבלה (שו"ת מהדורא קמא - אורח חיים סימן מא). וכן כתב: "נלע"ד דקריאת הלילה לאו מצוות עשה דדברי הקבלה רק קריאת היום, דבמגילה "ימים נזכרים ונעשים" כתיב ולא 'לילות' (ועיין בתוס' בדף ד ע"א בד"ה חייב וכו') ומה שאמרו חייב לקרות בלילה, היינו מצווה דרבנן אבל לא נרמזו במגילות אסתר" (והובאו דבריו במחזיק ברכה אות א', שערי תשובה. טורי אבן מגילה ד').

חיוב מגילה בלילה – מדברי קבלה

מרון הרב אליהו זצוק"ל סבר כי לפי דעת הרמב"ם (מגילה פ"א ה"ג) והשו"ע גם בלילה חיוב מגילה הוא מדברי קבלה כדברי תורה. שהרי פסקו כי רק בלילה מברכים שהחיינו: "הקורא את המגילה מברך לפניו ג' ברכות: על מקרא מגילה, ושעשה נסים, ושהחיינו; וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו" (תרצב סעיף א). משמע שהם לא פוסקים כמו תוס' שיש חיוב מיוחד בלילה למקרא מגילה וחיוב מיוחד ביום. לכן כל הדינים שנאמרו על מקרא מגילה של יום נאמרו גם על מקרא מגילה של לילה (כפ החיים ס"ק ט). לכן אם יש לאדם ספק בקריאת מגילה - חוזר וקורא אותה בין ביום ובין בלילה כדין כל ספק דאורייתא לחומרא.

הסבר המגילה תוך כדי קריאה

כיוון ליבו – יצא

האם מותר לקרוא מגילה כשרה ולהסביר אותה תוך כדי קריאה? במשנה (מגילה י"ז) נאמר: "היה כותבה, דורשה, ומגיהה, אם כוון לבו - יצא, ואם לאו - לא יצא". אומרת המשנה כי מי שקורא את פסוקי מגילת אסתר ממגילה כשרה תוך כדי שהוא מסביר אותה, אם התכוון לצאת ידי חובה בקריאה הזאת ולא רק לדרוש דרשה - יצא.

הבית יוסף (תרצ) כותב שאפשר לעשות כן אפילו לכתחילה: "וכתב הרא"ש 'ודורשה' אף על פי שאסור להפסיק במגילה כדאיתא בפרק ב' דברכות (יד). והכא כשמשמיע הדרשה לרבים או דורש בינו לבינו נמצא שמפסיק בקריאתה, מכל מקום יצא בדיעבד. אי נמי כיון שאינו דורש אלא בענינו של מגילה אין זה חשוב הפסק. והכי איתא בירושלמי (שם סוף ה"ב) 'ודורשה ובלבד שלא יפליגו דעתם לענינים אחרים'."

השו"ע פסק על פי הרא"ש: "וכן אם היה דורשה, שקורא פסוק במגילה שלימה ודורשו, אם כיון לבו לצאת ידי חובה, יצא; ולא יפסיק בה בענינים אחרים כשדורשה, שאסור להפסיק בה בענינים אחרים" (תר"צ, י"ג). כך כותב בשער הציון "ומשמע שם דבענינו של יום לא חשיב הפסק כלל ואפילו לכתחלה שרי, ואין מזה ראייה לקריאת התורה, דהכא כדי לפרסם ניסא שרי, כן נראה לעניות דעת" (תרצ ס"ק מג).

אין לשוח בעוד שקורין אותה

כל זאת רק בדברים של הסבר המגילה. אבל בדברים אחרים אסור לדבר. כך כתב בשולחן ערוך (תרצב סעיף ב): "אין לשוח בעוד שקורין אותה". ואפילו "גוערין במי שסח בנתיים" (הרמ"א בשם הרשב"א סי' רמ"ד). "דכיון שבירך עליה אין לו להפסיק בנתיים עד לאחר כל המצוה" (משנה ברורה אות ה'). אמנם אם דיבר דברים בטלים תוך כדי קריאה "ואפילו סח בנתיים - ממשוך ממקום שפסק" (שו"ע תרצ ה בהגה). וכמוכן שאין לעשות כן לכתחילה.

לעומת הקורא, הרי "השומע שסח ולא שמע - לא יצא" (בית יוסף סימן תרצ"ב, מן אברהם ס"ק ז', חיי אדם כלל קנ"ה אות ה"י). כיוון שכאשר הוא מדבר הוא לא שומע את הקורא, ומי שלא שמע אפילו מילה אחת - לא יצא.

הקורא קטע קצר מהמגילה בע"פ - יצא

השומע שהפסיד מילה מהקורא, יכול לקרוא במהירות את החלק שלא שמע אפילו מתוך חומש (ולא חייב מגילה כשרה). שהקורא קטע קצר בעל פה - יצא. וקריאה ממגילה מודפסת הרי היא כמו על פה. כך נפסק בשו"ע (סימן תרצ"ג) "צריך לקרותה כולה, ומתוך הכתב; ואם קראה על פה, לא יצא. וצריך שתהא כתובה כולה לפניו לכתחלה, אבל בדיעבד אם השמיע הסופר באמצעה תיבות, אפילו עד חציה, וקראם הקורא על פה, או שקראם מתוך שחומש - יצא".

דוקא דלא השמיט עניין שלם

הוסיף ברמ"א: "אבל אם השמיט תחלתה או סופה, אפי' מעוטה, לא יצא; ואפי' באמצעה דוקא דלא השמיט ענין שלם; אבל ביותר מחציה, אפילו הן כתובות, אלא שהן מטושטשות ואין רישומן ניכר, פסולה". ומכאן שיכול השומע להשלים מהחומש, שזה כמו בעל פה, ובלבד שזה לא יהיה תחילת המגילה או סופה, וכן לא עניין שלם כמו הובלת מרדכי ברחוב העיר או סעודת אחשוורוש וכד'. "ואם כן צורך גדול להיות לכל אחד חומש כי בעוד שמכים הנערים המן וכיוצא אי אפשר לשמוע כמה תיבות משליח צבור ויוצא מה שקורא על פה מחומש ויוצא על כל פנים בדיעבד" (אשל אברהם אות ז', משנה ברורה אות י"ט). ועדיף שתהיה לו מגילה כשרה שיוכל להשלים ממנה.

לקרותה בלא הפסק כדרך שקורין אגרת

עוד כתב שולחן ערוך (סימן תרצ"ב סעיף ה) לא להפסיק את קריאת המגילה באמצע בשתיקה. ואם הפסיק - יצא ידי חובה. אפילו אם הפסקה הייתה גדולה "כדי לגמור את כולה". "אין להפסיק בקריאת המגילה מפני שנקראת אגרת ודרך אגרת לקרותה בלא הפסקה לכך צריך לכתחלה לקרותה בלא הפסק כדרך שקורין אגרת" (לבוש).

מקום המקדש
הוא מקום
שיש בו ירידה
וטומאה
גדולה, כמו
שרואים היום
במסגדים שעל
הר הבית,
שמסיתים
בהם כנגד עם
ישראל.
מהמקום הזה
עתידה לצמוח
הקדושה
והברכה הכי
גדולה בעולם

סיפורים על הרב זצ"ל

חיץ של ברכה

מרח הרב אליהו זצ"ל עודד תמיד את ש' ממשרד הביטחון להתקדם בצבא שלב אחר שלב, עד שלפני כמה שנים הוא הוצב בראש פרויקט החץ. טיילי החץ אמורים ליירט טילים בליסטיים שעלולים לשאת נשק גרעיני, בעיקר מאיראן.

להצלחת הפרויקט השלכות עולמיות. הצלחת הפרויקט תעצור מדינות שמפתחות נשק להשמדה המונית לבצע את זממן. לאור ההצלחות הקודמות של ישראל, החליט הממשל האמריקני לתמוך כלכלית בפיתוח של טיילי החץ בישראל, והם כמובן עקבו אחרי כל שלב בפיתוח החשוב הזה.

מספר ש': היינו לקראת אחד האירועים החשובים ביותר בפרויקט החץ - ניסוי מערכתי מורכב ביותר. הניסוי תוכנן "במקרה" ליום פורים של ירושלים. מתוקף תפקידי נאלצתי להיות במרכז הבקרה והניסוי ולקיים את מצוות הפורים באופן המיוחד הזה. למזלי ההכנות התקדמו מהר מהמתוכנן, כך שבבוקר הניסוי היו לי שעתים פנויות. נסעתי לציון של הרב אליהו, וביקשתי שיתפלל להצלחת הניסוי שחשוב כל כך לחיי עם ישראל על מנת לשבש את התוכניות של כל אלה שרוצים לבלותנו כהמן בשעתו.

חזרתי לאתר הניסויים מלא כוחות מהתפילה בציון של הרב זצ"ל. באתר הייתה דריכות גדולה. מדובר בפרויקט שמושקעים בו מיליארדי דולרים. שותפים בפיתוחו מיטב המוחות המבריקים והיצירתיים ביותר בעם ישראל. אלפי אנשים שמקדישים את יומם ולילותיהם להצלחתו. ההצלחה הייתה כל כך אדירה, ב"ה, עד שהמומחים שעוסקים בתחום הזה בעולם נדהמו ממנה מאוד. הניסוי השיג את יעדיו באופן מלא. עשינו את כל המאמצים, אבל ידענו את נקודות התורפה שעלולות לגרום לכישלון. הרגשנו סייעתא דשמיא אדירה.

בסופו של דבר הפרויקט זכה בפרס ביטחון ישראל. הוא כמובן לא שייך לי, אלא לכל אלפי האנשים שעבדו להצלחתו יומם ולילה במשך שנים ותרמו למענו את כל כישרונותיהם. וכמובן לכל מי שהתפלל להצלחתו.

קריאת מגילה לפני פלג המנחה

אם יוצאים לפעילות מבצעית לפני פלג המנחה, אפשר לקרוא אותה גם קודם פלג המנחה ביום קודם פורים, אבל בלי ברכה. שכך כתוב בשולחן ערוך (תרפח) "המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו, יקראה ב"ג או ב"ב או ב"א (באדר), בלא ברכה; ואם אי אפשר להמתין עד ימים הללו, יש אומרים שקורא אפילו מתחלת החדש". חיילים אלו - אם תזדמן לידם מגילה כשרה בפורים, יחזרו ויקראוה בברכה. ויהי רצון שיתקיים בנו "הַפְּקֵת מִסִּפְדֵי לְמַחֹל לִי פִּתְחֵת שְׂקֵי וְתִאֲרָגֵי שְׂמֵחָה: לְמַעַן יִזְכָּרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲוֶדְךָ", אמן ואמן.

תשובה כהלכה

קריאה מיושקת. האם סותר להוציא לציבור שתייה חמה ופירות בצאת הצום של תענית אסתר לפני קריאת המגילה? מותר. וצריך לשים לב שזה לא יפריע למהלך קריאת המגילה וישבור את הריכוז. לכן לומר שיכולים לאכול מעט כדי להצליח להקשיב לקריאה מתוך יישוב הדעת.

קריאה להתקדמות. האם יש היתר בקריאת מגילה על-ידי אישה במניין נשים בביתה, בזמן שיש כמה קריאות מגילה לנשים ביישוב על-ידי גברי? יש בזה מחלוקת הלכתית, ולמעשה אישה שקוראת מגילה לנשים - יש לה על מי להסתמך. כשרה בא מצד התקורות לה, אין בזה בעיה. אבל אם זה בא לשם התנחות, זה בודאי פסול. לא משתמשים בקודש בשביל לייצר מלחמות.

יש טעם לקריאה בלא טעמים

אדם שלא יכול לבוא לבית הכנסת, יכול לקרוא מתוך מגילה כשרה בלא טעמים ויצא ידי חובה (כה"ח תרץ ס"ק ל). וכן כתב החיד"א "ונהגו בכמה מדינות לקרותה בלי טעמים" (ברכי יוסף אות א'). ולא ייתנו למישהו לקרוא בציבור בלי טעמים אם יש במקום מישהו שיוודע לקרוא המגילה עם טעמים.

קריאה בלי ידיעת הניקוד

הגמרא בירושלמי (מגילה פרק ב הלכה ב) מספרת: "ר' יצחק בר אבא בר מחסיה ורב חננאל הווין יתיבין קומי רב חד אמר יהודים וחד אמר יהודיים ולא חזר חד מינהון". שני תלמידים קראו את המגילה לפני רב. אחד קרא "יהודים" ואחר קרא "יהודיים", ורב לא תיקן אף אחד מהם כי לא מדקדקים בטעויותיה, שהעיקר הוא שהשומעים יבינו את הנס (שולחן ערוך תרצ ד). ודווקא בטעות שהלשון והעניין אחד כמו יהודים ויהודיים. אבל טעות שמשנה את המשמעות - צריך לחזור. למשל כתוב במגילה "וְהָיָה נֶפֶל עַל הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ". אם קרא נֶפֶל במקום נֶפֶל - לא יצא ידי חובה וצריך לתקן אותו. וכן אם קרא את הפסוק "וַיִּבְהַקֵּץ בְּתוֹלוֹת שְׁנֵית וּמְרֻדָּי יֵשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ" ואמר יֵשֵׁב במקום יֵשֵׁב - לא יצא ידי חובה וצריך לתקנו, כי זה משנה את התוכן.

יש לקרוא אחד לפניו מתוך החומש בלחש

"אם אין שם מי שיוודע לקרות הניקוד כהלכתו - אין לברך עליה". על כן "יש לקרוא אחד לפניו מתוך החומש בלחש" (שערי אפרים שו"ע אות נ"ח). והקורא בלחש - צריך לקרוא שוב לעצמו, אלא אם כן המסמן רק מקשיב ולא קורא הכול, ומסמן רק בטעויות, כך הוא שומע את כל המגילה טוב מהקורא.

שמיעה באוזניות

מי שלא יודע לקרוא מגילה בטעמים ובדיק הנדרש יכול לשמוע קריאת מגילה באוזניות בקול נמוך ולקרוא בקול במקביל ממגילה כשרה. שהרי אמרה הגמרא (ראש השנה כז ע"א) ששני דברים ביחד לא נשמעים, אבל "בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין אלמא כיון דחביב - היב דעתיה". זאת אומרת שבקריאת המגילה אפשר לצאת גם אם שומעים שני קולות במקביל. וכך פסק בפסקי תשובות (תר"צ, ב), שאם הקורא שומע באוזניות ומקריא מן המגילה הרי גם הוא וגם הציבור יוצאים ידי חובה.

מגילה דרך רדיו או טלוויזיה

הכלל הוא שלא יוצאים ידי חובה אלא אם כן שומעים מאדם שחייב במקרא מגילה: "אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא, יצא ידי חובתו; והוא שישמע מפי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא חרש או קטן או שוטה, השומע ממנו לא יצא" (שו"ע אורח חיים - סימן תרפ"ב). ולכן אם אדם שומע מפי הקלטה או מרדיו או מטלוויזיה - לא יצא ידי חובה. ועוד שהשומע מקלטת או מרדיו, הוא לא שומע את הקול של הבר חיובא, שהרי יכול להיות שמי שהקליטו אותו כבר נמצא בעולם האמת.

קריאה מוקדמת

קריאת מגילה מפלג המנחה

בשולחן ערוך (סימן תרצב סעיף ד) כתוב כי "מי שהוא אנוס קצת לצאת מבית הכנסת לפני קריאת מגילה, כגון שקשה עליו לישב בתענית כל כך - יכול לשמוע קריאתה מבעוד יום, מפלג המנחה ולמעלה". ולפי זה אם חיילים רוצים לקרוא מגילה לפני השקיעה אחרי פלג המנחה כדי שהרבה חיילים יוכלו לשמוע, וכגון שהם יוצאים לפעילות בלילה, מותר ומצווה.